

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-43>

УДК 330.47:004

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ВІДПОВІДЬ НА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

STRATEGIC PRIORITIES OF ENSURING EFFECTIVE THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION: RESPONSE TO MODERN CHALLENGES

Фісуненко Надія Олександрівна

кандидат економічних наук, завідувач кафедри,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3985-7813>

Fisunenکو Nadiia

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

Формування стратегічних пріоритетів потенційного розвитку та прогресивного становлення економічних перетворень в Україні є запорукою сталості її економічного простору, можливістю розвитку конкурентоспроможного середовища, адаптивного до зміни впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ. В сучасних умовах постійних економічних зрушень, епоху цифрових трансформацій та діджиталізації економічних процесів створення та ефективний розвиток стратегії ефективного розвитку національної економіки є першочерговою задачею. Світові економічні перетворення, фінансові кризи, цифровізація синергетично впливають на пріоритетність сталого процесу економічних змін, зумовлюючи формування активних економічних перетворень. У статті визначено основні методологічні підходи до формування стратегічних пріоритетів забезпечення ефективного розвитку економіки України в умовах цифрової трансформації, сформовано змістовні головні ознаки відповідної стратегії, її ключові елементи. Наукове дослідження визначає головну стратегічну мету відповідних економічних перетворень, основні напрями стратегічного плану у довгостроковій перспективі з урахуванням ступеня впливу різноманітних факторів. Крім того, у статті проведено ґрунтовне дослідження теоретико-методологічних основ стратегічного бачення розвитку цифрових трансформаційних процесів в національній економіці, як обґрунтованого прогнозування її інвестиційного, структурно-організаційного, соціального, інноваційного та інших станів.

Ключові слова: стратегія, пріоритети, інфраструктура, цифрова трансформація, проблема, механізм, зрушення, зміни, прогрес.

The formation of strategic priorities for potential development and the progressive formation of economic transformations in Ukraine is a guarantee of the stability of its economic space, the possibility of developing a competitive environment, adaptive to changes in the influence of external and internal environmental factors. Practice shows that the development of a modern strategy based on the principles of the digital economy is necessary for the successful economic development of any enterprise. In today's conditions of constant economic changes, the era of digital transformations and digitization of economic processes, the creation and effective development of a strategy for the effective development of the national economy is a primary task. Global economic transformations, financial crises, digitization synergistically affect the priority of the sustainable process of economic changes, causing the formation of active economic transformations. The article defines the main methodological approaches to the formation of strategic priorities for ensuring the effective development of the economy of Ukraine in the conditions of digital transformation, the main meaningful features of the corresponding strategy and its key elements are formed. Scientific research determines the main strategic goal of relevant economic transformations, the main directions of the strategic plan in the long term, taking into account the degree of influence of various factors. The main indicators of the corresponding long-term strategy are formed on the basis of taking into account the current parameters of the development of the national economy, taking into account the possibilities of the manifestation of global processes at the state level, the peculiarities of the influence of these processes at the level of systems and subsystems, their

influence on ensuring the smoothness of the processes of digital transformation transformations. In addition, the article conducts a thorough study of the theoretical and methodological foundations of the strategic vision of the development of digital transformation processes in the national economy, as well-founded forecasting of its investment, structural-organizational, social, innovative and other states.

Keywords: strategy, priorities, infrastructure, digital transformation, problem, mechanism, shifts, changes, progress.

Постановка проблеми. В сучасних умовах невинних трансформаційних змін та постійних зрушень економічного простору країн світу необхідним механізмом забезпечення формування можливих стратегічних пріоритетів є наявність чітких орієнтирів, які мають виважені показники сталого розвитку та прогресу. Відсутність відповідних чітко сформованих та аргументованих стратегічних кроків є показником невиваженості економічних рішень, швидкоплинності процесу трансформаційних зрушень в економіці країни. Подібна ситуація призводить до зростання зовнішніх та внутрішніх ризиків, збільшення потенційних загроз сталому розвитку, а отже – загострення економічних коливань та поглиблення кризових процесів. Таким чином, формування стратегічних пріоритетів забезпечення ефективного розвитку економіки України в сучасних умовах цифрової трансформації є запорукою створення та реалізації довгострокових стратегічних рішень для країни та її органів влади, зважаючи на потенційні ризики та можливі загрози.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі в значній кількості праць є систематичні дослідження проблем становлення цифрової економіки зарубіжними вченими [1], а також аналітичні звіти про її наслідки міжнародними організаціями [3–5]. До досліджень концептуальних засад цифрової економіки та цифрових технологій також залучені українські вчені та експерти [11; 12; 14; 15].

Мета статті. Мета наукового дослідження полягає у формуванні комплексного підходу до орієнтування стратегічних пріоритетів забезпечення ефективного розвитку національної економіки з урахуванням впливу концепції цифрової трансформації. Позиції, викладені у статті, є авторськими.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічне бачення становлення та розвитку цифрових трансформаційних процесів має формуватися та обґрунтовуватися з урахуванням дії довгострокового стратегічного плану розвитку національної економіки. Такий підхід зумовлює, з одного боку – комплексність розуміння відповідного питання, а

з іншого боку, – ускладнює процес реалізації як короткострокових та і довгострокових відповідних задач. Окрім цього, стратегічне бачення має визначати склад та спрямованість функціонування, основні види відповідних економічних перетворень, зумовлюючи зміни показників рівня конкурентоспроможності економіки країни, узагальнюючи її місце в системі рейтингового оцінювання економічних, інвестиційних, інноваційних змін та відповідних трансформаційних процесів.

Основні показники відповідної довгострокової стратегії формуються на основі врахування поточних параметрів розвитку національної економіки, з урахуванням можливостей прояву глобальних процесів на рівні держави, особливостей впливу цих процесів на рівні систем та підсистем, їх впливу на забезпечення плинності процесів цифрових трансформаційних перетворень.

Відносні показники сталості та прогресивності розвитку національної економіки формують основу підґрунтя забезпечення необхідних трансформаційних змін (табл. 1).

Аналізуючи наведені показники можна стверджувати про суттєве погіршення позицій країни у низці відповідних рейтингових оцінок. Безумовно, така загальна картина має негативний вплив на пріоритетність відповідних завдань щодо становлення та розвитку національної економіки, забезпечення високих показників її цифровізації.

Проте, означені рейтингові оцінки є лише підґрунтям, своєрідним фундаментом для формування довгострокових стратегічних орієнтирів сталого прогресивного економічного розвитку. І є неправильним орієнтування лише на означений невеликий перелік міжнародних рейтингових оцінок. Необхідним є більш глибокий аналіз відповідних показників міжнародних рейтингових оцінок для формування узагальненої картини комплексності вирішення питання в умовах цифрових трансформацій.

Додатково є необхідним аналіз інвестиційної привабливості національної економіки в умовах цифрових трансформацій (рис. 1).

Таким чином, з означеного рисунку видно, що динаміка індексу інвестиційної привабли-

Таблиця 1

Відносні показники сталості та прогресивності розвитку економіки України, 2022 рік

Назва рейтингу	Назва організації	Місце / Серед учасників рейтингу
Глобальний інноваційний індекс [1]	Всесвітня організація інтелектуальної власності	64/110
Інноваційний індекс Блумберг [2]	Bloomberg	57/60
Індекс економічної свободи [3]	Heritage Foundation	172/184
Індекс конкурентоспроможності [4]	Всесвітній економічний форум	124/179
Індекс легкості ведення бізнесу [5]	Світовий банк	141/190
Індекс процвітання [6]	Аналітичний центр «Legatum Institute»	78/167

Джерело: складено автором на основі [1–6]

вості економіки України в умовах цифрової трансформації у другому півріччі 2022 року мала позитивні зрушення (2,48 бали) у порівнянні із першим півріччям цього ж року. Означена на рисунку лінія тренду має позитивну динаміку, що матиме суттєві характеристики при формуванні стратегічних пріоритетів забезпечення ефективного розвитку економіки України в умовах цифрової трансформації.

Однак, з'ясування узагальненої ролі комплексного забезпечення розвитку цифровізації та окремих її складових елементів у поточному функціонуванні абсолютно різних за своєю потужністю соціально-економічних систем відповідно до наших уявлень відображає адекватно реальний сценарій розвитку структурних, соціальних, економічних, інвестиційних та інших трансформацій у розвитку цифровізації, які відбуваються в результаті впливу зовнішнього й внутрішнього середовища у стратегічному періоді часу [5, с. 144].

Станом на 2023 рік показники реалізації цифрових трансформацій в економіці України, що оприлюднюються різноманітними світовими організаціями, залишаються низькими (табл. 2).

Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index) (INSEAD, WIPO) оцінює ефективність інноваційних технологій у близько 130 країнах світу на основі більш ніж 80 різноманітних економічних показників. До 2018 року Україна впевнено піднімалась в рейтингу на 6-7 сходинок щорічно, однак, – починаючи з 2019 року постійно погіршує свої позиції [4].

Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index) (WEF) оцінює здатність країн забезпечувати високий рівень життя та ефективне використання економічних ресурсів. Згідно з наведеними даними, Україна з кожним роком втрачає декілька позицій у рейтингу [5].

Індекс розвитку інформаційних та комунікаційних технологій (ICT Development Index) (ITU) використовується для моніторингу та порівняння розвитку інформаційних та комунікаційних технологій за країнами та часом. Наразі дані за рейтинговою оцінкою відсутні через низку проблем, пов'язаних з їх якістю та кількістю [6].

Однак, для того, щоб темпи розвитку цифрової економіки пришвидшувались, доступ-

Таблиця 2

Показники глобальних індексів реалізації цифрових трансформацій в економіці України, 2023 рік (прогноз)

Назва показника	Значення показника
Глобальний індекс інновацій – Global Innovation Index (INSEAD, WIPO)	64
Індекс глобальної конкурентоспроможності – Global Competitiveness Index (WEF)	124
Індекс розвитку інформаційних та комунікаційних технологій – ICT Development Index (ITU)	-

Джерело: складено автором на основі [5; 8]

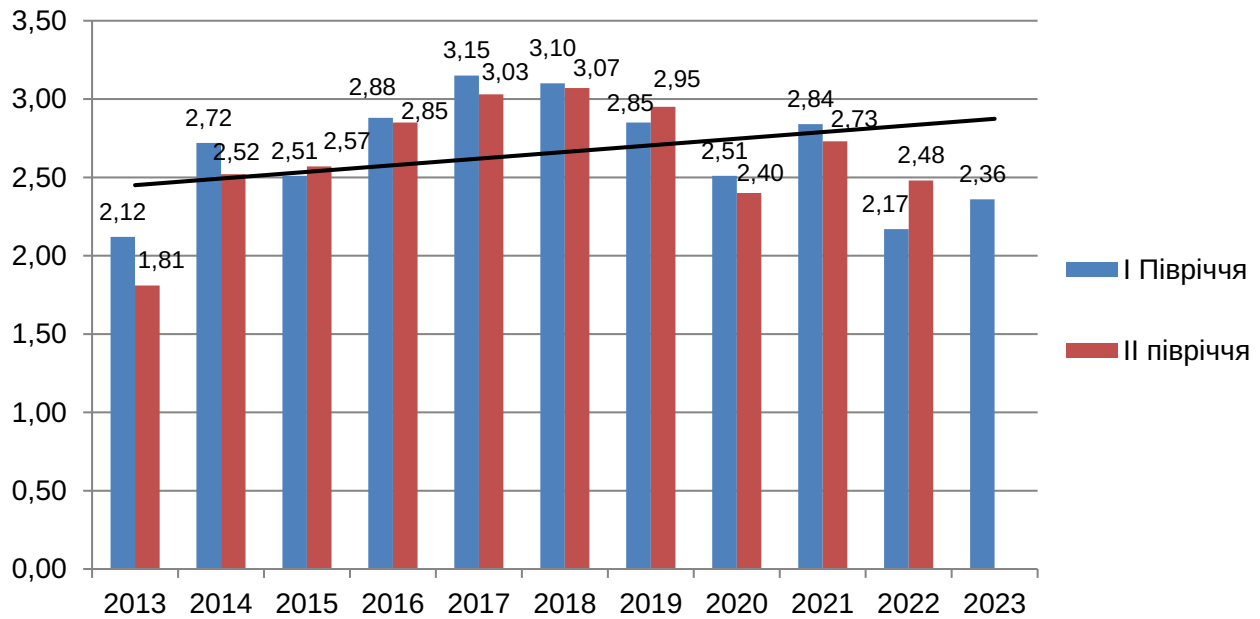

Рис. 1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості економіки України в умовах цифрової трансформації у період 2013–2023 рр.

Джерело: складено автором на основі [10]

Рис. 2. Основні заходи щодо стимулювання розвитку цифрових трансформацій в економіці України

Джерело: авторська розробка

ність інтернет-зв'язку має бути не лише матеріальна, а й географічна. Цифрові трансформаційні процеси безсумнівно формують велику кількість переваг для економіки держави. Основними заходами щодо стимулювання розвитку цифрових трансформацій в економіці України можуть бути (рис. 2).

Розвиток процесу цифрових трансформацій залежить не лише від рейтингових показників, а й від доступності мережі Інтернет. Так, станом на лютий 2022 року Україна займає 62 місце за якістю широкопasmового та 98 – за якістю мобільного Інтернету, що є неймовірно низькими рейтинговими показниками [8].

Попри це, згідно з результатами дослідження, проведеного у 2022 році британським провайдером Cable.co.uk, – мобільний Інтернет в Україні є найдешевшим в Європі та другим за доступністю серед 221 країни світу [9].

Висновки. У результаті проведеного дослідження було проаналізовано основні проблеми розвитку економіки України в умо-

вах цифрових трансформацій. Для України становлення та активний розвиток цифрових трансформацій є запорукою модернізації економіки, забезпечення високих показників її конкурентоспроможності, подолання фінансово-економічної кризи та її наслідків. Критичний аналіз сучасного стану економіки України в контексті цифрових трансформацій свідчить про те, що подальше впровадження та комплексність розвитку цифрових технологій в усіх секторах національної економіки неможливе без усунення наявних на їх шляху перешкод. Формування та конкретизація стратегічного бачення та розвитку процесу цифрової трансформації має поєднуватися з роллю середньо- та довгострокового стратегічного планування розвитку національної економіки.

Подальші наукові дослідження необхідно продовжувати у напрямі забезпечення шляхів реалізації основних заходів щодо стимулювання розвитку цифрових трансформацій в економіці України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril In The Age of Networked Intelligence. 1995. 342 p. (McGraw-Hill).
2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://rada.gov.ua/>
3. Global Information Technology Report 2023. World Economic Forum. 2023. URL: <https://reports.weforum.org/globalinformation-technology-report-2023/networked-readiness-index/>
4. Global Innovation Index 2023. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2023/ua.pdf
5. The Global Competitiveness Report. World Economic Forum. 2023. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2023.pdf
6. Measuring the Information Society Report 2017. URL: https://www.itu.int/en/ITU/Statistics/Documents/publications/misr2023/MISR2017_Volume1.pdf
7. Проникнення інтернету в Україні. URL: https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovchyh_doslidzhen_iii_kvartal_2023_roku.pdf
8. Speedtest Global Index. URL: <https://www.speedtest.net/global-index>
9. Worldwide mobile data pricing: The cost of 1GB of mobile data in 230 countries. URL: <https://www.cable.co.uk/mobiles/worldwide-data-pricing/>
10. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/ministry>
11. Гавриленко Н. Г., Тарасенко І. О. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2021. № 3 (47). Т. 1. С. 36-46.
12. Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Кубатко О. В., Сотник І. М., Завдочева Ю. М. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 2. С. 9–28.
13. Україна 2030e – країна з розвинутою цифровою економікою. *Український Інститут майбутнього*. 2018. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-7>
14. Digitalisation for recovery in Ukraine. OECD, 2022. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policyresponses/digitalisation-for-recovery-in-ukraine-c5477864>
15. Федорак В. Як взяти участь у Програмі «Цифрова Європа»: приклади проєктів, відкриті конкурси, підготовка проєктної заявки. *Децентралізація*. 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16008>
16. Шевченко І. О. Стратегія розвитку цифрової економіки в умовах глобалізації. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 6. С. 79–86.

17. Фісуненко Н. О. Теоретичні аспекти розвитку цифрових трансформацій управління бізнесом компаній. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. № 40. С. 81–85.
18. Фісуненко Н. О. Проблеми цифровізації економіки і використання цифрових платформ: практичні аспекти та рекомендації. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. № 39. С. 116–121.
19. Фісуненко Н. О. Вплив діджиталізації на розвиток національної економіки. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2023. № 7.

REFERENCES:

1. D., T., 1995. *The Digital Economy: Promise And Peril In The Age Of Networked Intelligence*. McGraw-Hill, p. 342.
2. Ofitsiyni portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <https://rada.gov.ua/>
3. Global Information Technology Report 2023. World Economic Forum. Available at: <https://reports.weforum.org/globalinformation-technology-report-2023/networked-readiness-index/>
4. Global Innovation Index 2023. Available at: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2023/ua.pdf
5. The Global Competitiveness Report. World Economic Forum. Available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2023.pdf
6. Measuring The Information Society Report 2023. International Telecommunication Union. Available at: https://www.itu.int/en/ITUUD/Statistics/Documents/publications/misr2023/MISR2017_Volume1.pdf
7. Factum Group Ukraine. 2023. Pronyknennia Internetu V Ukraini. Available at: https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovchyh_doslidzhen_iii_kvartal_2023_roku.pdf
8. Speedtest Global Index. Available at: <https://www.speedtest.net/global-index>
9. Worldwide Mobile Data Pricing: The Cost of 1GB of Mobile Data in 230 Countries. Available at: <https://www.cable.co.uk/mobiles/worldwide-data-pricing/>
10. Ministerstvo ta Komitet tsyvrovoi transformatsii Ukrainy. Available at: <https://thedigital.gov.ua/ministry>
11. Ghavrylenko, N. Gh., Tarasenko, I. O. (2021). Suchasni tendenciji cyfrovizaciji ekonomiky: problemy ta perspektyvy rozvytku [Modern trends of digitalization of the economy: problems and prospects for development]. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Internauka»*. Serija: «Ekonomiczni nauky» – *International scientific journal «Internauka»*. Series: «Economic Sciences», 3 (47), 1, 36–46. [in Ukrainian]
12. Meljnyk, L. Gh., Karinceva, O. I., Kubatko, O. V., Sotnyk, I. M., Zavdovjeva, Ju. M. (2020). Cyfrovizacija ekonomichnykh system ta ljudskij kapital: pidpryjemstvo, rehghion, narodne ghospodarstvo [Digitization of economic systems and human capital: enterprise, region, national economy]. *Mekhanizm rehghuljuvannja ekonomiky – Mechanism of economic regulation*, 2, 9–28. [in Ukrainian]
13. Ukrainskyi Instytut maibutnoho. 2018. Ukraina 2030E – Kraina Z Rozvynutoiu Tsyvrovoiu Ekonomikoiu. Available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-7>
14. OECD (2022). Digitalisation for recovery in Ukraine. Available at: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/digitalisation-for-recovery-in-ukraine-c5477864> [in Ukrainian]
15. Fedorak, V. (2023). Jak vzjaty uchastj u Proghrami «Cyfrova Jevropa»: pryklady projektiv, vidkryti konkursy, pidghotovka projektnoji zajavky [How to participate in the «Digital Europe» Program: examples of projects, open tenders, preparation of a project application]. *Decentralizacija*. Available at: <https://decentralization.gov.ua/news/16008> [in Ukrainian]
16. Shevchenko I. O. (2023). Strateghija rozvytku cyfrovoji ekonomiky v umovakh ghlobalizaciji [Strategy for the development of the digital economy in the conditions of globalization]. *Zhurnal strateghichnykh ekonomichnykh doslidzhenj*, 6, 79–86. [in Ukrainian]
17. Fisunencko N. O. (2023). Teoretychni aspekty rozvytku cyfrovykh transformacij upravlinnja biznesom kompanij [Theoretical aspects of the development of digital transformations of business management of companies]. *Skhidna Jevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnja*, 40, 81–85. [in Ukrainian]
18. Fisunencko N. O. (2023). Problemy cyfrovizaciji ekonomiky i vykorystannja cyfrovykh platform: praktychni aspekty ta rekomendaciji [Problems of digitalization of the economy and the use of digital platforms: practical aspects and recommendations]. *Skhidna Jevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnja*, 39, 116–121. [in Ukrainian]
19. Fisunencko, N. O. (2023). Vplyv didzhitalizaciji na rozvytok nacionaljnoji ekonomiky [The impact of digitalization on the development of the national economy]. *Problemy suchasnykh transformacij*. Serija: *ekonomika ta upravlinnja*, 7.